

Els monuments megalítics del neolític a l'edat de bronze

Comarca: Vallès Oriental

Punt d'inici: Urbanització La Pineda, carrer de la Pineda cruïlla carretera BV-5001

Accés: per la carretera BV-5001 de la Roca del Vallès a Santa Coloma de Gramanet

Distància: 4,100 km

Desnivell: 330 m

Durada: 2 h

Podeu apropar-vos-hi amb transport públic. Consulteu al telèfon 012

Aquest itinerari, senyalitzat en blau, transcorre entre la finca de can Gol i el turó de Célecs. En el recorregut, a l'alçada de l'ermita de Sant Bartomeu de Cabanyes podem enllaçar amb un segon itinerari, senyalitzat en rosa, que ens porta de Sant Bartomeu de Cabanyes a Can Planes, fins al centre del poble de La Roca del Vallès.

L'existència d'un gran nombre de jaciments arqueològics dins el terme de la Roca del Vallès reflecteix la importància de la contrada des del neolític. Aquest itinerari permet conèixer l'anomenada Zona Arqueològica de Célecs, de característiques excepcionals per l'elevada concentració de monuments històrico-arqueològics que s'hi dona. Es tracta d'una sèrie de jaciments megalítics datats bàsicament entre el 2500 aC i el 2000 aC. – coincidint amb el final del període neolític i l'edat del bronze – i de les restes d'un poblat ibèric situat al cim del turó de Célecs.

Gran part de la ruta ressegueix el sender de petit recorregut PR-C/36.

El primer dels monuments que hi ha en aquest itinerari és el dolmen de can Gol I, una tomba de galeria coberta o catalana, que es troba en una parcel·la particular dalt de la urbanització de La Pineda, un desviament a mà esquerra del sender que seguirem. Aquest monument, reconstruït, conserva part del túmul funerari de 14 m de diàmetre. Originàriament estava delimitat amb un cercle de lloses. En el seu interior es trobaren eines i ascles de sílex, ceràmica informe i ceràmica campaniforme datades del 2500aC – 2100 aC.

Quan arribem al final de la urbanització, prenem la pista forestal, tot seguint el PR-C/36. Uns metres més endavant, i a l'esquerra, anem al dolmen de can Gol II, un monument del tipus conegut com a cista petita mancada de llosa cobertora i del túmul que originàriament cobria la tomba. Molt a prop, a l'altre costat del camí, hi ha la Roca Foradada, un gran bloc granític singular, en el qual es va buidar l'interior. Sembla que fou una cova sepulcral del final de la prehistòria (2200 aC – 1800 aC).

Seguint l'itinerari, però fora de la via, trobem la pedra de les Orenetes a mà dreta, una mica més separada del camí. La forma un bloc granític de 8 m de llargada i 3 m d'alçada amb diverses cavitats o abrics.

Fins no fa gaire conservava, dins una d'aquestes balmes, restes de pintures rupestres i algunes amb motius de tradició esquemàtica – on es podien reconèixer figures humanes – i abstracta, de final de la prehistòria.

Més endavant cal desviar-se uns metres a l'esquerra del camí que seguim per arribar a la pedra de les Creus. Es tracta d'unes roques granítiques naturals sobre les quals hi ha gravats

diversos signes en forma de creu de mida, forma i època diverses. Aquests gravats s'han datat de final de la prehistòria fins a l'època medieval.

Aproximadament un quilòmetre més endavant, al marge del camí, trobem el Plat del Molí, unes roques granítiques de factura primitiva que forma una "cassola" amb regueró de canalització.

Aquesta estructura és molt freqüent en els monuments megalítics de la serralada.

Després torbem el monument megalític conegut com la cova del Moro o dolmen de Céllecs; es troba a la vora del camí i està format per una cambra funerària simple. Correspon al tipus conegut com a petita galeria catalana baixa i conserva les lloses laterals i la coberta, però ja fou descobert sense túnel.

Seguim l'itinerari fins que veiem la torre de guaita de Céllecs on a l'esquerra trobarem una pista ampla que ens portarà a l'ermita de Sant Bartomeu de Cabanyes. Des d'aquest punt podem iniciar l'itinerari Ruta Prehistòrica II Can Planes-Sant Bartomeu.

Si seguim l'itinerari marcat pujarem al turó de Céllecs, on podrem observar restes d'un poblat ibèric, situades al cim del turó. Des d'aquest indret tenim una àmplia visió sobre el Vallès i el Maresme, al sud.

La cultura megalítica

Es coneix amb el nom de cultura megalítica les cultures prehistòriques definides per la presència de megàlits que tingueren lloc a Europa i a algunes zones del Pròxim Orient al voltant de la darreria del III mil·lenni a C i la primera meitat del II mil·lenni.

Els megàlits més habituals d'aquestes cultures tenien la funció de sepulcres col·lectius, però també n'hi havia amb funció no funerària, com els menhirs. Aquests sepulcres podien ser de diversos tipus: dolmen – en llengua bretona *tot men*, que significa "taula de pedra", el tipus més corrent a la geografia catalana -, galeria coberta i sepulcre de falsa cúpula. Generalment eren coberts per un túmul i dins els cadàvers s'inhumaven envoltats de les seves pertinences – armes, joies, etc.- i altres ofrenes.

Aquesta cultura tingué una forta personalitat al centre i nord de Catalunya. També són coneguts els megàlits a les Illes Balears. A la part meridional del Principat i al País Valencià els mateixos ritus funeraris tenien lloc en enterraments en coves naturals. Aquest fet i la constatació que en algunes zones coexistien les dues formes d'enterrament ha portat a pensar que en aquell moment es donava en l'àrea dels Països Catalans una certa unitat de civilització.

Desgraciadament, el coneixement que tenim avui dia d'aquesta societat queda reduït a les tombes i s'ignoren els llocs on vivien, tot i que probablement fossin poblats de cabanes construïdes amb materials fràgils que no han deixat rastre. Per la situació dels monuments megalítics sembla que els seus constructors foren sobretot societats ramaderes, mentre que els enterraments en cova, sovint lligats a la terra plana, sembla que eren utilitzats per comunitats que tenien l'agricultura com a activitat principal.

Descripció dels elements d'interès senyalitzats en el decurs de l'itinerari

Títol: Dolmen de can Gol II

Dolmen del període Calcolític (2200-1800 aC.)

Cista que només conserva tres pedres granítiques, dues de laterals que formarien la cambra o corredor i una posterior que el tancaria. Manca la pedra o pedres de coberta. A les excavacions realitzades s'hi van trobar puntes de sageta d'aletes, un fragment de ganivet de sílex, ascles i fragments de ceràmica.

Títol: Pedra de les Creus

Gran bloc granític cobert per tot tipus de creus i signes gravats a la pedra. Molts d'ells son moderns, però és molt probable que n'hi hagi algun d'època molt antiga tot i que indeterminada. També hi ha una inscripció que diu "La Roca, año..." i la data no és prou clara. La tipologia de les creus és molt àmplia i repetitiva en diferents mides. Donada la ubicació de la pedra en un context amb nombrosos elements megalítics, és probable l'existència de petroglifs d'aquest mateix moment

Títol: Roca foradada de can Gol

Gran bloc granític foradat artificialment. A l'exterior hi ha dues lloses que es podrien haver utilitzat per tapar la cavitat en cas d'utilitzar-se com a tomba. Pels voltants s'ha localitzat ceràmica grollera de les mateixes característiques que les aparegudes al voltant dels diferents megàlits, i també algunes ascles de sílex. A 20 metres a l'est s'observa l'existència de pedres alineades en forma de parament així com sis fragments de ceràmica ibèrica.

Títol: Pedra de les Orenetes

Pintures rupestres en un gran bloc granític d'uns 8 m. De llargada per 3 m. D'amplada i 3 m. D'alçada. La part basal mostra diverses cavitats una de les quals constitueix un abric de mitjanes dimensions. Es tracta de la zona principal on hi ha dues pintures. Des d'aquesta concavitat, per la que es pot travessar el bloc, segueixen cap a la dreta altres concavitats i punts erosionats amb representacions pictogràfiques.

S'individualitzen 32 figures que corresponen a traços corbats, serpentiformes, punts, figures femenines, cruciformes, barres, formes antropomorfes, quadrúpedes, ramiformes i representacions humanes, així com restes de pigment de difícil interpretació. Només s'interpreta el tema central de les pintures que són de color vermellós fosc.

Títol: Plat del Rei o del Molí

Bloc de pedra granítica que presenta a la part superior un buidat en forma de cassoleta circular i de poca fondària.

Títol: Dolmen de Céllecs o Cabana del Moro

Dolmen de cista rectangular formada per quatre lloses de granit, amb l'obertura orientada cap al sud. Conserva la coberta d'una gran llosa plana. Per la part del darrera hi havia restes del túmul. L'excavació només va donar un fragment de terrissa.

